

Podstawa programowa kształcenia ogólnego

z komentarzem

**Dobra
Szkoła**

Szkoła podstawowa
Język mniejszości narodowej
lub etnicznej

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

Podstawa programowa kształcenia ogólnego

z komentarzem

Szkoła podstawowa
Język mniejszości narodowej
lub etnicznej

Spis treści

Preambuła podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej	5
Podstawa programowa przedmiotu język mniejszości narodowej lub etnicznej na I etapie edukacyjnym – klasy I–III – edukacja wczesnoszkolna	10
Podstawa programowa przedmiotu język mniejszości narodowej lub etnicznej na II etapie edukacyjnym – klasy IV–VIII	11
Komentarz do podstawy programowej przedmiotu język mniejszości narodowej lub etnicznej – <i>Jolanta Grygoruk</i>	18
Ogólne założenia zmian	18
Porównanie poprzedniej i obecnej podstawy programowej oraz uzasadnienie zmian	19
Wnioski i rekomendacje dla nauczycieli	22

Preambuła podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej

Kształcenie w szkole podstawowej stanowi fundament wykształcenia. Zadaniem szkoły jest łagodne wprowadzenie dziecka w świat wiedzy, przygotowanie do wykonywania obowiązków ucznia oraz wdrażanie do samorozwoju. Szkoła zapewnia bezpieczne warunki oraz przyjazną atmosferę do nauki, uwzględniając indywidualne możliwości i potrzeby edukacyjne ucznia. Najważniejszym celem kształcenia w szkole podstawowej jest dbałość o integralny rozwój biologiczny, poznawczy, emocjonalny, społeczny i moralny ucznia.

Kształcenie w szkole podstawowej trwa osiem lat i jest podzielone na dwa etapy edukacyjne:

- 1) I etap edukacyjny obejmujący klasy I–III szkoły podstawowej – edukacja wczesnoszkolna;
- 2) II etap edukacyjny obejmujący klasy IV–VIII szkoły podstawowej.

Kształcenie ogólne w szkole podstawowej ma na celu:

- 1) wprowadzanie uczniów w świat wartości, w tym ofiarności, współpracy, solidarności, altruizmu, patriotyzmu i szacunku dla tradycji, wskazywanie wzorców postępowania i budowanie relacji społecznych, sprzyjających bezpiecznemu rozwojowi ucznia (rodzina, przyjaciele);
- 2) wzmacnianie poczucia tożsamości indywidualnej, kulturowej, narodowej, regionalnej i etnicznej;
- 3) formowanie u uczniów poczucia godności własnej osoby i szacunku dla godności innych osób;
- 4) rozwijanie kompetencji takich jak: kreatywność, innowacyjność i przedsiębiorczość;
- 5) rozwijanie umiejętności krytycznego i logicznego myślenia, rozumowania, argumentowania i wnioskowania;
- 6) ukazywanie wartości wiedzy jako podstawy do rozwoju umiejętności;
- 7) rozbudzanie ciekawości poznawczej uczniów oraz motywacji do nauki;
- 8) wyposażenie uczniów w taki zasób wiadomości oraz kształtowanie takich umiejętności, które pozwalają w sposób bardziej dojrzały i uporządkowany zrozumieć świat;
- 9) wspieranie ucznia w rozpoznawaniu własnych predyspozycji i określaniu drogi dalszej edukacji;
- 10) wszechstronny rozwój osobowy ucznia przez pogłębianie wiedzy oraz zaspokajanie i rozbudzanie jego naturalnej ciekawości poznawczej;
- 11) kształtowanie postawy otwartej wobec świata i innych ludzi, aktywności w życiu społecznym oraz odpowiedzialności za zbiorowość;
- 12) zachęcanie do zorganizowanego i świadomego samokształcenia opartego na umiejętności przygotowania własnego warsztatu pracy;
- 13) ukierunkowanie ucznia ku wartościom.

Najważniejsze umiejętności rozwijane w ramach kształcenia ogólnego w szkole podstawowej to:

- 1) sprawne komunikowanie się w języku polskim oraz w językach obcych nowożytnych;
- 2) sprawne wykorzystywanie narzędzi matematyki w życiu codziennym, a także kształcenie myślenia matematycznego;

- 3) poszukiwanie, porządkowanie, krytyczna analiza oraz wykorzystanie informacji z różnych źródeł;
- 4) kreatywne rozwiązywanie problemów z różnych dziedzin ze świadomym wykorzystaniem metod i narzędzi wywodzących się z informatyki, w tym programowanie;
- 5) rozwiązywanie problemów, również z wykorzystaniem technik mediacyjnych;
- 6) praca w zespole i społeczna aktywność;
- 7) aktywny udział w życiu kulturalnym szkoły, środowiska lokalnego oraz kraju.

W procesie kształcenia ogólnego szkoła podstawowa na każdym przedmiocie kształtuje kompetencje językowe uczniów oraz dba o wyposażenie uczniów w wiadomości i umiejętności umożliwiające komunikowanie się w języku polskim w sposób poprawny i zrozumiały.

Ważnym zadaniem szkoły jest kształcenie w zakresie porozumiewania się w językach obcych nowożytnych. W klasach I–VI szkoły podstawowej uczniowie uczą się jednego języka obcego nowożytnego, natomiast w klasach VII i VIII – dwóch języków obcych nowożytnych. Od klasy VII uczniowie mogą także realizować nauczanie dwujęzyczne, jeżeli szkoła zorganizuje taką formę kształcenia.

Zadaniem szkoły podstawowej jest wprowadzenie uczniów w świat literatury, ugruntowanie ich zainteresowań czytelniczych oraz wyposażenie w kompetencje czytelnicze potrzebne do krytycznego odbioru utworów literackich i innych tekstów kultury. Szkoła podejmuje działania mające na celu rozbudzenie u uczniów zamiłowania do czytania oraz działania sprzyjające zwiększeniu aktywności czytelniczej uczniów, kształtuje postawę dojrzałego i odpowiedzialnego czytelnika, przygotowanego do otwartego dialogu z dziełem literackim. W procesie kształcenia i wychowania wskazuje rolę biblioteki (szkolnej, publicznej, naukowej i in.) oraz zachęca do podejmowania indywidualnych prób twórczych.

Wysokie kompetencje czytelnicze wpływają na sukces uczniów w szkole, a w późniejszym życiu pozwalają pokonywać uczniom ograniczenia i trudności związane z mniej sprzyjającym środowiskiem społecznym.

Czytanie jako umiejętność rozumienia, wykorzystywania i refleksyjnego przetwarzania tekstów, w tym tekstów kultury, to jedna z najważniejszych umiejętności zdobywanych przez ucznia w procesie kształcenia.

Dzieci, które dużo czytają, mają bogaty zasób słownictwa, z łatwością nazywają swoje uczucia i wchodzą w relacje z rówieśnikami, rzadziej sprawiają kłopoty wychowawcze, mając lepiej rozwiniętą wyobraźnię umożliwiającą obiektywne spojrzenie na zachowania własne i innych, w konsekwencji lepiej radzą sobie z obowiązkami szkolnymi, a także funkcjonowaniem w społeczności szkolnej.

Ważne jest, aby zainteresować ucznia czytaniem na poziomie szkoły podstawowej. Uczeń powinien mieć zapewniony kontakt z książką np. przez udział w zajęciach, na których czytane są na głos przez nauczycieli fragmenty lektur lub udział w zajęciach prowadzonych w bibliotece szkolnej. W ten sposób rozwijane są kompetencje czytelnicze, które ukształtują nawyk czytania książek również w dorosłym życiu.

Szkoła ma stwarzać uczniom warunki do nabywania wiedzy i umiejętności potrzebnych do rozwiązywania problemów z wykorzystaniem metod i technik wywodzących się z informatyki, w tym logicznego i algorytmicznego myślenia, programowania, posługiwania się aplikacjami komputerowymi, wyszukiwania i wykorzystywania informacji z różnych źródeł, posługiwania się komputerem i podstawowymi urządzeniami cyfrowymi oraz stosowania tych umiejętności na zajęciach z różnych przedmiotów m.in. do pracy nad tekstem, wykonywania obliczeń, przetwarzania informacji i jej prezentacji w różnych postaciach.

Szkoła ma również przygotowywać ich do dokonywania świadomych i odpowiedzialnych wyborów w trakcie korzystania z zasobów dostępnych w internecie, krytycznej analizy informacji, bezpiecznego poruszania się w przestrzeni cyfrowej, w tym nawiązywania i utrzymywania opartych na wzajemnym szacunku relacji z innymi użytkownikami sieci.

Szkoła oraz poszczególni nauczyciele podejmują działania mające na celu zindywidualizowane wspomaganie rozwoju każdego ucznia, stosownie do jego potrzeb i możliwości.

Uczniom z niepełnosprawnościami, w tym uczniom z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, nauczanie dostosowuje się do ich możliwości psychofizycznych oraz tempa uczenia się. Wybór form indywidualizacji nauczania powinien wynikać z rozpoznania potencjału każdego ucznia. Jeśli nauczyciel pozwoli uczniowi na osiągnięcie sukcesu na miarę jego możliwości, wówczas ma on szansę na rozwój ogólny i edukacyjny. Zatem nauczyciel powinien tak dobierać zadania, aby z jednej strony nie przerastały one możliwości ucznia (uniemożliwiały osiągnięcie sukcesu), a z drugiej nie powodowały obniżenia motywacji do radzenia sobie z wyzwaniami.

Ważną rolę w kształceniu i wychowaniu uczniów w szkole podstawowej odgrywa edukacja zdrowotna. Zadaniem szkoły jest kształtowanie postaw prozdrowotnych uczniów, w tym wdrożenie ich do zachowań higienicznych, bezpiecznych dla zdrowia własnego i innych osób, a ponadto ugruntowanie wiedzy z zakresu prawidłowego odżywiania się, korzyści płynących z aktywności fizycznej, a także stosowania profilaktyki.

Kształcenie i wychowanie w szkole podstawowej sprzyja rozwijaniu postaw obywatelskich, patriotycznych i społecznych uczniów. Zadaniem szkoły jest wzmacnianie poczucia tożsamości narodowej, przywiązania do historii i tradycji narodowych, przygotowanie i zachęcanie do podejmowania działań na rzecz środowiska szkolnego i lokalnego, w tym do angażowania się w wolontariat. Szkoła dba o wychowanie dzieci i młodzieży w duchu akceptacji i szacunku dla drugiego człowieka, kształtuje postawę szacunku dla środowiska przyrodniczego, w tym upowszechnia wiedzę o zasadach zrównoważonego rozwoju, motywuje do działań na rzecz ochrony środowiska oraz rozwija zainteresowanie ekologią.

Zadaniem szkoły jest przygotowanie uczniów do wyboru kierunku kształcenia i zawodu. Szkoła prowadzi zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego.

Duże znaczenie dla rozwoju młodego człowieka oraz jego sukcesów w dorosłym życiu ma nabywanie kompetencji społecznych takich jak komunikacja i współpraca w grupie,

w tym w środowiskach wirtualnych, udział w projektach zespołowych lub indywidualnych oraz organizacja i zarządzanie projektami.

Zastosowanie metody projektu, oprócz wspierania w nabywaniu wspomnianych wyżej kompetencji, pomaga również rozwijać u uczniów przedsiębiorczość i kreatywność oraz umożliwia stosowanie w procesie kształcenia innowacyjnych rozwiązań programowych, organizacyjnych lub metodycznych.

Metoda projektu zakłada znaczną samodzielność i odpowiedzialność uczestników, co stwarza uczniom warunki do indywidualnego kierowania procesem uczenia się. Wspiera integrację zespołu klasowego, w którym uczniowie, dzięki pracy w grupie, uczą się rozwiązywania problemów, aktywnego słuchania, skutecznego komunikowania się, a także wzmacniają poczucie własnej wartości. Metoda projektu wdraża uczniów do planowania oraz organizowania pracy, a także dokonywania samooceny. Projekty swoim zakresem mogą obejmować jeden lub więcej przedmiotów. Pozwalają na współdziałanie szkoły ze środowiskiem lokalnym oraz na zaangażowanie rodziców uczniów.

Projekty mogą być wykonywane indywidualnie lub zespołowo. Uczniowie podczas pracy nad projektami powinni mieć zapewnioną pomoc nauczyciela – opiekuna. Nauczyciele korzystający z metody projektu mogą indywidualizować techniki pracy różnicując wymagania.

Wyboru treści podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, które będą realizowane metodą projektu, może dokonywać nauczyciel samodzielnie lub w porozumieniu z uczniami.

Projekt, w zależności od potrzeb, może być realizowany np. przez tydzień, miesiąc, semestr lub być działaniem całorocznym. W organizacji pracy szkoły można uwzględnić również takie rozwiązanie, które zakłada, że w określonym czasie w szkole nie są prowadzone zajęcia z podziałem na poszczególne lekcje, lecz są one realizowane metodą projektu.

Przy realizacji projektu wskazane jest wykorzystywanie technologii informacyjno-komunikacyjnych.

Opis wiadomości i umiejętności zdobytych przez ucznia w szkole podstawowej jest przedstawiany w języku efektów uczenia się, zgodnie z Polską Ramą Kwalifikacji¹.

Działalność edukacyjna szkoły określona jest przez:

- 1) szkolny zestaw programów nauczania;
- 2) program wychowawczo-profilaktyczny szkoły.

Szkolny zestaw programów nauczania oraz program wychowawczo-profilaktyczny szkoły tworzą spójną całość i muszą uwzględniać wszystkie wymagania opisane w podstawie programowej. Ich przygotowanie i realizacja są zadaniem zarówno całej szkoły, jak i każdego nauczyciela.

¹ Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz.U. z 2016 r., poz. 64, z późn. zm.).

Obok zadań wychowawczych i profilaktycznych nauczyciele wykonują również działania opiekuńcze odpowiednio do istniejących potrzeb.

Działalność wychowawcza szkoły należy do podstawowych celów polityki oświatowej państwa. Wychowanie młodego pokolenia jest zadaniem rodziny i szkoły, która w swojej działalności musi uwzględniać wolę rodziców, ale także i państwa, do którego obowiązków należy stwarzanie właściwych warunków wychowania. Zadaniem szkoły jest ukierunkowanie procesu wychowawczego na wartości, które wyznaczają cele wychowania i kryteria jego oceny. Wychowanie ukierunkowane na wartości zakłada przede wszystkim podmiotowe traktowanie ucznia, a wartości skłaniają człowieka do podejmowania odpowiednich wyborów czy decyzji. W realizowanym procesie dydaktyczno-wychowawczym szkoła podejmuje działania związane z miejscami ważnymi dla pamięci narodowej, formami upamiętniania postaci i wydarzeń z przeszłości, najważniejszymi świętami narodowymi i symbolami państwowymi.

W szkole podstawowej na I etapie edukacyjnym, obejmującym klasy I–III – edukacja wczesnoszkolna, edukacja realizowana jest w formie kształcenia zintegrowanego. Na II etapie edukacyjnym, obejmującym klasy IV–VIII, realizowane następujące przedmioty:

- 1) język polski;
- 2) język obcy nowożytny;
- 3) drugi język obcy nowożytny;
- 4) muzyka;
- 5) plastyka;
- 6) historia;
- 7) wiedza o społeczeństwie;
- 8) przyroda;
- 9) geografia;
- 10) biologia;
- 11) chemia;
- 12) fizyka;
- 13) matematyka;
- 14) informatyka;
- 15) technika;
- 16) wychowanie fizyczne;
- 17) edukacja dla bezpieczeństwa;
- 18) wychowanie do życia w rodzinie²;
- 19) etyka;
- 20) język mniejszości narodowej lub etnicznej³;
- 21) język regionalny – język kaszubski³.

² Sposób nauczania przedmiotu wychowanie do życia w rodzinie określają przepisy wydane na podstawie art. 4 ust. 3 *Ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży* (Dz.U. z 1993 r. nr 17 poz. 78, z późn. zm.)

³ Przedmiot język mniejszości narodowej lub etnicznej oraz przedmiot język regionalny – język kaszubski jest realizowany w szkołach (oddziałach) z nauczaniem języka mniejszości narodowych lub etnicznych oraz języka regionalnego – języka kaszubskiego, zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 13 ust. 3 *Ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty* (Dz.U. z 2016 r., poz. 1943, z późn. zm.)

Język mniejszości narodowej lub etnicznej

Zadaniem szkoły w zakresie nauczania języka mniejszości narodowej lub etnicznej jest wspomaganie wszechstronnego i harmonijnego rozwoju ucznia przez wzmacnianie poczucia jego tożsamości kulturowej, historycznej, etnicznej lub narodowej.

Nauczanie języka mniejszości narodowej lub etnicznej powinno być wspierane przez uczenie zwyczajów, obyczajów oraz właściwych zachowań w środowisku rodzinnym, lokalnym i szkolnym.

Rolą nauczyciela jest uświadamianie uczniom, że wspólnoty takie jak rodzina, środowisko lokalne i ojczyzna, stanowią wielką wartość w życiu każdego człowieka i że każdy ma wobec tych wspólnot obowiązki.

Ponadto nieodłącznym elementem pracy szkoły jest też kształtowanie szacunku do swego języka ojczystego.

Podstawa programowa przedmiotu język mniejszości narodowej lub etnicznej na I etapie edukacyjnym – klasy I–III – edukacja wczesnoszkolna

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Ogólne cele rozwoju ucznia, osiągnięte na zakończenie edukacji wczesnoszkolnej, są źródłem celów szczegółowych, opisanych w formie efektów. Uczeń ma je osiągać, realizując zadania, wymagające wielokierunkowej aktywności. Zakres tej aktywności wytyczają, wymienione w podstawie programowej, efekty kształcenia, przyporządkowane poszczególnym dyscyplinom naukowym. Przedstawienie efektów kształcenia w odniesieniu do dyscyplin naukowych jest pewnego rodzaju konwencją, potrzebną dla uzyskania przejrzystości opisu, a nie dyrektywą organizacyjną. Proces kształcenia na tym etapie ma charakter zintegrowany, a nie przedmiotowy.

1. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego lub etnicznego. Uczeń:
 - 1) dostrzega i rozumie wartość swego języka ojczystego, ma świadomość swojej tożsamości narodowej lub etnicznej;
 - 2) poznaje elementy przyrody, kultury materialnej i duchowej mniejszości narodowej lub etnicznej, do której należy;
 - 3) poznaje elementy historii mniejszości narodowej lub etnicznej, do której należy.
2. Kształcenie językowe. Uczeń:
 - 1) uważnie słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji;
 - 2) czyta ze zrozumieniem teksty literackie oraz informacyjne;

- 3) wyciąga wnioski z przesłanek zawartych w tekście;
 - 4) wyszukuje w tekście potrzebne informacje i w miarę możliwości korzysta ze słowników i encyklopedii przeznaczonych dla dzieci na I etapie edukacyjnym;
 - 5) zna formy użytkowe: życzenia, zaproszenie, zawiadomienie, list, notatka do kroniki;
 - 6) zna i stosuje formy grzecznościowe w kontaktach międzyludzkich;
 - 7) tworzy w formie ustnej i pisemnej kilkuzdaniową wypowiedź, krótkie opowiadanie i opis, list prywatny, życzenia, zaproszenie;
 - 8) dobiera właściwe formy komunikowania się w różnych sytuacjach społecznych;
 - 9) przejawia wrażliwość estetyczną w wypowiedziach inspirowanych twórczością dla dzieci, tworzy, przekształca i rozwija swoje wypowiedzi;
 - 10) uczestniczy w rozmowach: zadaje pytania, udziela odpowiedzi i prezentuje własne zdanie;
 - 11) poszerza zasób słownictwa, czytając teksty literackie oraz inne teksty kultury;
 - 12) zna alfabet: rozróżnia litery, głoski, znaki fonetyczne; dzieli wyrazy na sylaby; oddziela wyrazy w zdaniu, oddziela zdania w tekście i poprawnie je zapisuje (zgodnie z elementarnymi zasadami ortografii i interpunkcji);
 - 13) pisze czytelnie i estetycznie;
 - 14) przepisuje teksty, pisze z pamięci i ze słuchu; w miarę swoich możliwości samodzielnie realizuje pisemne zadania domowe.
3. Kształcenie literackie i kulturowe. Uczeń:
- 1) w tekście literackim wybiera określone fragmenty, określa czas i miejsce akcji, wskazuje głównych bohaterów;
 - 2) czyta i recytuje, z uwzględnieniem interpunkcji, intonacji, akcentów, poprawnej wymowy;
 - 3) wykorzystuje teksty literackie do tworzenia własnych wypowiedzi;
 - 4) czyta wskazane teksty literackie i wypowiada się na ich temat.

Podstawa programowa przedmiotu język mniejszości narodowej lub etnicznej na II etapie edukacyjnym – klasy IV–VIII

Cele kształcenia – wymagania ogólne

- I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego lub etnicznego.
 1. Znajomość podstawowych utworów literackich i innych tekstów kultury ważnych dla poczucia tożsamości narodowej lub etnicznej.
 2. Znajomość podstawowych faktów z historii narodowej lub etnicznej.
 3. Znajomość elementów kultury narodowej lub etnicznej (np. symbole, legendy, baśnie).
 4. Znajomość podstawowych faktów z życia społeczności lokalnej.

- II. Kształcenie językowe.
 - 1. Rozumienie wartości języka ojczystego oraz jego funkcji w budowaniu wspólnoty rodzinnej, narodowej i kulturowej.
 - 2. Kształtowanie odpowiedzialności za własne użytkowanie języka.
 - 3. Poznawanie podstawowych pojęć służących do opisywania języka jako narzędzia komunikacji.
 - 4. Kształcenie umiejętności porozumiewania się (słuchania, mówienia, czytania i pisania) w sytuacjach prywatnych i publicznych, w tym z osobami z trudnościami w komunikowaniu się.
 - 5. Kształcenie umiejętności poprawnego mówienia i pisania zgodnego z zasadami poprawności językowej.

- III. Kształcenie literackie i kulturowe.
 - 1. Rozwijanie umiejętności interpretacji utworów literackich i innych tekstów kultury.
 - 2. Rozwijanie umiejętności analizy wybranych utworów literackich z wykorzystaniem właściwej terminologii.
 - 3. Rozwijanie zdolności rozumienia wartości o charakterze narodowym i uniwersalnym.
 - 4. Rozwijanie potrzeby uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych.

- IV. Tworzenie wypowiedzi.
 - 1. Rozwijanie umiejętności wypowiadania się w różnych formach.
 - 2. Kształcenie umiejętności wygłaszania, recytacji i interpretacji głosowej tekstów.
 - 3. Doskonalenie dykcji i operowania głosem.
 - 4. Poznawanie podstawowych zasad retoryki, w szczególności argumentowania.
 - 5. Rozwijanie umiejętności tworzenia wypowiedzi pisemnych.
 - 6. Wyrażanie własnych poglądów i opinii.
 - 7. Tworzenie wypowiedzi pisemnych z uwzględnieniem estetyki tekstu i zasad jego organizacji.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

KLASY IV–VI

- I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego lub etnicznego. Uczeń:
 - 1) zna i rozumie utwory literackie i inne teksty kultury ważne dla poczucia tożsamości narodowej lub etnicznej;
 - 2) zna i rozumie podstawy kultury narodowej lub etnicznej (bohaterowie, wydarzenia, symbole, legendy);
 - 3) zna podstawowe fakty z życia mniejszości narodowej lub etnicznej w Polsce;
 - 4) rozpoznaje najważniejsze tematy i motywy charakterystyczne dla literatury narodowej, wyszukuje na ten temat informacje w internecie.

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka. Uczeń:

- 1) odmienia części mowy (rzeczownik, czasownik, przymiotnik);
- 2) rozpoznaje spójnik;
- 3) rozpoznaje w tekście zdania pojedyncze nierozwinięte i rozwinięte oraz zdania złożone.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- 1) wskazuje główne cechy języka mówionego i języka pisanego;
- 2) posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą języka narodowego lub etnicznego;
- 3) rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi;
- 4) dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi;
- 5) rozróżnia synonimy, antonimy;
- 6) dostrzega różnice pod względem zakresu i treści w znaczeniu wyrazów.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- 1) identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi;
- 2) rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała);
- 3) zna i stosuje zasady akcentowania wyrazów;
- 4) używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej;
- 5) stosuje zasady etykiety językowej.

4. Odbiór przekazu językowego. Uczeń:

- 1) nazywa swoje reakcje czytelnicze (np. ocena bohaterów, emocje);
- 2) określa temat i główną myśl tekstu;
- 3) rozpoznaje w wypowiedzi prawdę lub fałsz;
- 4) rozpoznaje gatunki publicystyczne prasowe, radiowe i telewizyjne w tym artykuł, wywiad, recenzję.

5. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- 1) pisze poprawnie pod względem ortograficznym;
- 2) poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, znaku wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka, średnika.

III. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Uczeń:

- 1) określa problematykę utworu;
- 2) rozpoznaje gatunki charakterystyczne dla kultury danej mniejszości narodowej lub etnicznej;
- 3) rozpoznaje rodzaje i gatunki literackie;
- 4) przypisuje utwór literacki do właściwego rodzaju literackiego;
- 5) rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, metaforę i określa ich funkcje;
- 6) korzysta z informacji zawartych w encyklopediach i słownikach, również w sieci internetowej;
- 7) rozpoznaje odmiany gatunkowe literatury popularnej.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:
 - 1) rozumie, czym jest adaptacja dzieła (np. filmowa, sceniczna, radiowa);
 - 2) wskazuje różnice między tekstem literackim a jego adaptacją;
 - 3) rozumie specyfikę różnych tekstów kultury (teatr, film, muzyka, sztuki plastyczne).

- IV. Tworzenie wypowiedzi.
 1. Mówienie. Uczeń:
 - 1) przedstawia propozycję interpretacji wybranego tekstu kultury;
 - 2) tworzy plan wypowiedzi własnej;
 - 3) streszcza linearnie wypowiedź narracyjną;
 - 4) operuje słownictwem z kręgów tematycznych: życie codzienne, szkoła, dom;
 - 5) poprawnie akcentuje wyrazy i stosuje poprawną intonację w zdaniu;
 - 6) świadomie wykorzystuje wykrzyknik jako część mowy, w tym w celu wyrażenia emocji;
 - 7) interpretuje na głos wybrane utwory literackie (w całości lub w części).
 2. Pisanie. Uczeń:
 - 1) dostrzega i uwzględnia relacje między częściami składowymi wypowiedzi (tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie);
 - 2) stosuje związki frazeologiczne ze zrozumieniem ich znaczeń;
 - 3) tworzy wypowiedzi stosując narrację pierwszo- i trzecioosobową;
 - 4) tworzy spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat;
 - 5) tworzy wypowiedzi pisemne w następujących formach gatunkowych: opowiadanie, opis, charakterystyka postaci literackiej lub rzeczywistej;
 - 6) opisuje własne odczucia, które budzi utwór.

KLASY VII i VIII

Uczeń spełnia wymagania określone dla klas IV–VI.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

- I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego lub etnicznego. Uczeń:
 - 1) dostrzega różne wzorce postaw społecznych, narodowych, obywatelskich, obyczajowych, kulturowych, moralnych, religijnych i w ich kontekście kształtuje swoją tożsamość;
 - 2) rozpoznaje tematy, motywy, toposy charakterystyczne dla literatury narodowej.

- II. Kształcenie językowe.
 1. Gramatyka. Uczeń:
 - 1) poprawnie odmienia części mowy (liczebnik, zaimek);
 - 2) rozpoznaje przysłówki, przyimek i wskazuje różnice między nimi;
 - 3) rozpoznaje funkcje składniowe wyrazów użytych w zdaniu;
 - 4) rozpoznaje w tekście zdania złożone współrzędnie i podrzędnie, równoważniki zdań.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:
 - 1) rozumie znaczenie homonimów;
 - 2) zna typy skrótów i skrótowców;
 - 3) rozumie pojęcie stylu, rozpoznaje styl potoczny, urzędowy, artystyczny, naukowy, publicystyczny;
 - 4) rozpoznaje funkcję języka w tekście;
 - 5) dostrzega zróżnicowanie słownictwa – rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu (wyrazy gwarowe, terminy naukowe, archaizmy i neologizmy, eufemizmy i wulgaryzmy);
 - 6) rozpoznaje wyrazy rodzime i zapożyczone, rozumie ich funkcję w tekście.
 3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:
 - 1) sprawnie posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą języka narodowego lub etnicznego;
 - 2) czyta teksty ze zrozumieniem, rozpoznaje intencję nadawcy;
 - 3) świadomie, odpowiedzialnie, selektywnie korzysta (jako odbiorca i nadawca) z elektronicznych środków przekazywania informacji;
 - 4) czerpie dodatkowe informacje z przypisu;
 - 5) identyfikuje wypowiedź jako tekst reklamowy, informacyjny;
 - 6) zna konsekwencje stosowania form charakterystycznych dla środków elektronicznych (takich jak SMS, e-mail, czat);
 - 7) stosuje zasady etyki i etykiety językowej, wie, w jaki sposób zwracać się do rozmówcy w zależności od sytuacji i relacji z rozmówcą (dorosły, obcy, bliski, rówieśnik, lekarz, profesor, nauczyciel);
 - 8) charakteryzuje nadawcę wypowiedzi.
 4. Odbiór przekazu językowego. Uczeń:
 - 1) nazywa swoje reakcje czytelnicze (np. wrażenia);
 - 2) formułuje wnioski wynikające z przesłanek zawartych w tekście;
 - 3) rozpoznaje wypowiedź argumentacyjną, wskazuje tezę, argumenty i wnioski;
 - 4) rozpoznaje wypowiedź o charakterze informacyjnym, ekspresywnym i impresywnym;
 - 5) rozpoznaje manipulację językową;
 - 6) odróżnia opinię od faktu;
 - 7) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio;
 - 8) rozpoznaje gatunki publicystyczne prasowe, radiowe i telewizyjne, w tym reportaże, felieton.
 5. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:
 - 1) pisze poprawnie pod względem ortograficznym i interpunkcyjnym;
 - 2) wykorzystuje wiedzę o składni w stosowaniu reguł interpunkcyjnych.
- III. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Uczeń:
 - 1) rozpoznaje gatunki literackie, potrafi wymienić ich cechy np. przypowieść, pamiętnik, dziennik, komedia, dramat jako gatunek, tragedia, ballada, nowela, hymn oraz inne gatunki charakterystyczne dla kultury danej mniejszości narodowej lub etnicznej;
 - 2) wskazuje elementy dramatu: akt, scena, tekst główny, tekst poboczny (dida-skalia), monolog, dialog;

- 3) rozpoznaje w tekście literackim: symbol, alegorię, neologizm, ironię, puentę określa ich funkcje;
 - 4) rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów;
 - 5) korzysta z informacji zawartych w encyklopediach i słownikach;
 - 6) rozpoznaje odmiany gatunkowe literatury popularnej: powieści lub opowiadania obyczajowe i przygodowe, utwory fantasy.
2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:
- 1) interpretuje dzieła sztuki (obraz, grafika, rzeźba, fotografia);
 - 2) określa wartości estetyczne poznawanych tekstów kultury;
 - 3) dostrzega specyfikę przekazów audiowizualnych (przedstawień teatralnych, filmów, programów informacyjnych, programów rozrywkowych), potrafi nazwać ich tworzywo (ruchome obrazy, warstwa dźwiękowa).
- IV. Tworzenie wypowiedzi.
1. Mówienie. Uczeń:
- 1) przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i przekonująco ją uzasadnia;
 - 2) tworzy rozbudowany plan wypowiedzi własnej;
 - 3) hierarchizuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie;
 - 4) operuje słownictwem z kręgów tematycznych: społeczeństwo, kultura, rozwój psychiczny i moralny człowieka.
2. Pisanie. Uczeń:
- 1) stosuje poprawnie różne rodzaje wypowiedzeń we własnych tekstach, dostosowuje szyk wyrazów i wypowiedzeń składowych do wagi, jaką nadaje przekazywanym informacjom;
 - 2) stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunków, tworzy spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat;
 - 3) uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny;
 - 4) tworzy wypowiedzi pisemne w następujących formach gatunkowych: urozmaicone kompozycyjnie i fabularnie opowiadanie, opis sytuacji i przeżyć, zróżnicowany stylistycznie i funkcjonalnie opis przedmiotów lub dzieł sztuki, charakterystyka postaci literackiej, filmowej lub rzeczywistej, sprawozdanie z lektury, filmu, spektaklu i ze zdarzenia z życia, rozprawkę, podanie, CV, list motywacyjny, dedykację; dostosowuje odmianę i styl wypowiedzi do gatunku, w którym się wypowiada;
 - 5) rozumie rolę akapitów w tworzeniu wypowiedzi pisemnych.
3. Retoryka i stylistyka. Uczeń:
- 1) przeprowadza wnioskowanie jako element wyводу argumentacyjnego;
 - 2) wykorzystuje retoryczne środki językowe oraz rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę;
 - 3) w wypowiedzi (pisemnej lub ustnej) określa tezę/hipotezę, formułuje argumenty;
 - 4) rozróżnia i wskazuje środki perswazji w tekstach reklamowych, określa ich funkcje.

Warunki i sposób realizacji

Klasy IV–VIII szkoły podstawowej to czas kształtowania poczucia własnej świadomości narodowej lub etnicznej, poznawania kultury, rozwijania umiejętności komunikacyjnych, doskonalenia myślenia konkretnego i abstrakcyjnego. To również okres formowania się charakteru młodego człowieka, w tym dostrzegania i rozumienia wartości uniwersalnych m.in. prawdy, dobra, piękna.

Zadaniem nauczyciela języka mniejszości narodowej lub etnicznej na II etapie edukacyjnym jest przede wszystkim:

- 1) rozwijanie poczucia tożsamości narodowej lub etnicznej, szacunku do kultury i tradycji;
- 2) rozwijanie motywacji do poznawania języka, kultury, tradycji;
- 3) wychowywanie świadomego odbiorcy i uczestnika kultury;
- 4) kształtowanie postawy otwartości wobec innych kultur i szacunku dla ich dorobku;
- 5) rozwijanie umiejętności sprawnego posługiwania się językiem mniejszości narodowej lub etnicznej w różnych sytuacjach komunikacyjnych z zachowaniem norm kultury, etyki i etykiety językowej;
- 6) kształcenie umiejętności posługiwania się różnymi gatunkami wypowiedzi ustnych i pisemnych, które są niezbędne w edukacji szkolnej oraz w różnych sytuacjach życiowych;
- 7) rozwijanie umiejętności operowania bogatym słownictwem, wykorzystanie go do opisywania świata, oceny postaw i zachowań własnych i innych ludzi;
- 8) kształtowanie samodzielnego docierania do informacji, ich selekcjonowania, krytycznej oceny oraz wykorzystania we własnym rozwoju.

Praca nauczyciela języka mniejszości narodowej lub etnicznej w klasach IV–VIII polega na tworzeniu sytuacji sprzyjających rozwojowi zainteresowań uczniów i ich świadomego uczestnictwa w kulturze.

Nauczyciel w organizowaniu procesu dydaktycznego jest zobowiązany do stosowania rozwiązań metodycznych, które zapewnią integrację kształcenia literackiego, językowego i kulturowego uczniom będących na różnych poziomach rozwoju intelektualnego. W swojej pracy powinien wykorzystywać metody aktywizujące m.in. dyskusję, debatę, dramę, projekt edukacyjny, które wspomagają rozwój samodzielnego docierania do informacji i prezentowania efektów kształcenia przez uczniów.

Komentarz do podstawy programowej przedmiotu język mniejszości narodowej lub etnicznej

Jolanta Grygoruk

Ogólne założenia zmian

Uregulowania prawne przyjęte z chwilą podpisania *Ustawy z dnia 14 grudnia 2016 roku Prawo oświatowe* spowodowały zmianę przepisów wynikających z dotychczas obowiązującego *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 roku w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół*. Nowa regulacja jest istotna dla nauczania języków mniejszości narodowych i etnicznych.

Prawo oświatowe wprowadza nową strukturę szkolnictwa, w której zmianą zasadniczą wydaje się przywrócenie 8-letniej szkoły podstawowej i 4-letniego liceum ogólnokształcącego. Nowa podstawa programowa została dostosowana do wydłużonego cyklu nauczania w szkole podstawowej, a następnie czteroletniego w liceum ogólnokształcącym. Zostały ponownie przeanalizowane cele kształcenia, wymagania ogólne oraz wymagania szczegółowe. Dostosowano je do poziomu każdej klasy ze szczególnym uwzględnieniem kształcenia umiejętności adekwatnych dla danej grupy wiekowej uczniów. Dokonano też aktualizacji listy lektur, dbając o dobór tekstów ciekawych i inspirujących, dopasowanych do potrzeb konkretnych grup uczniów, które będą i chętniej czytane i lepiej przyswajane przez dzieci i młodzież.

Nowa podstawa programowa umożliwi rozwój dzieci i młodzieży z mniejszości narodowych i etnicznych na wielu płaszczyznach: w zakresie świadomości i tożsamości narodowej, integracji kulturowej, komunikacji językowej. Będzie sprzyjała wzbogacaniu zasobu leksykalnego uczniów i rozwijaniu ich umiejętności konwersacji. Przewiduje ona aktywne uczestnictwo uczniów w życiu środowiska lokalnego i kulturze narodowej lub etnicznej.

Nauczanie języka mniejszości narodowej lub etnicznej stanowi ważny element kształtowania tożsamości narodowej lub etnicznej. Powinno obejmować doskonalenie umiejętności: mówienia, słuchania, czytania, pisania i odbioru różnorodnych tekstów kultury, a ponadto poszerzać wiedzę oraz kształtować szacunek dla dorobku kulturowego i historii danej mniejszości narodowej lub etnicznej.

Zadaniem nauczyciela jest zachęcanie ucznia do poznawania literatury narodowej lub etnicznej oraz innych tekstów kultury, w tym również kultury regionalnej. Powinny to być utwory wzbogacające wiedzę ucznia na temat przeszłości i współczesności – z odniesieniem do perspektyw rozwoju i funkcjonowania w przyszłości, bo tylko przyszły świadomy uczestnik życia społecznego będzie mieć wpływ na jego kształt. W trakcie działań dydaktycznych i wychowawczych niezbędne jest tworzenie w szkole warunków sprzyjających dokonywaniu przez ucznia oceny własnych zachowań, postaw i umiejętności w kontekście doświadczeń związanych z uczestnictwem w życiu środowiska i danej kultury narodowej lub etnicznej.

Zadaniem szkoły jest integrowanie różnych doświadczeń kulturowych związanych z literaturą, muzyką, malarstwem, filmem, spektaklami teatralnymi i folklorem danej mniejszości. Szkoła powinna też inicjować działania, których celem będzie udział w życiu społeczności etnicznej lub narodowej uczniów o różnych zainteresowaniach artystycznych i badawczych. Musi ona mieć na celu rozwijanie w uczniach postawy ciekawości, otwartości i poszanowania wobec własnej kultury oraz dążenia do wzbogacania wiedzy dotyczącej innych kultur.

Porównanie poprzedniej i obecnej podstawy programowej oraz uzasadnienie zmian

Obowiązująca dotychczas podstawa programowa w zakresie nauczania języka mniejszości narodowej lub etnicznej została zmieniona tylko w niewielkim stopniu. Większość zapisów nowej podstawy programowej odwołuje się do treści podstawy programowej z 2012 roku, gdyż po dokładnym przeanalizowaniu okazały się one wciąż aktualne.

Oczywistą zmianą w stosunku do poprzednio przyjętej koncepcji jest podział na poszczególne etapy edukacyjne. Duża część treści i umiejętności kształtowanych dotychczas w gimnazjum znalazła się obecnie na etapie szkoły podstawowej, natomiast niektóre zostały przeniesione do liceum. Zmiany tej nie wprowadzono na zasadzie mechanicznego przeniesienia wybranych zapisów w zakresie wymagań szczegółowych. Ustalono najpierw, jakie treści będą realizowane w poszczególnych klasach szkoły podstawowej, a następnie zdecydowano, które z zapisów powinny dotyczyć nauki w okresie licealnym.

Etap nauki w szkole podstawowej to dla uczniów czas kształtowania podstawowych umiejętności oraz ugruntowania wiedzy ogólnej. W kontekście nauczania języka mniejszości narodowej i etnicznej to również okres kształtowania się poczucia tożsamości narodowej lub etnicznej, który z reguły zostaje zwieńczony w trakcie nauki w liceum.

Wedle teoretycznych założeń przyjętych w poprzedniej reformie matura miała być egzaminem sprawdzającym umiejętności nabyte w trakcie edukacji w gimnazjum i liceum, czyli w sześcioletnim okresie nauki w obrębie dwóch etapów edukacyjnych – często w zupełnie innych szkołach i pod kierunkiem innych nauczycieli. W praktyce wyglądało to tak, że część uczniów, którzy nie uczyli się języka mniejszości narodowej lub etnicznej w gimnazjum, musiała zdobywać umiejętności i wiedzę teoretyczną z tego zakresu na zajęciach uzupełniających organizowanych przez nauczycieli liceum. Powodowało to „nierówny start” uczniów, a następnie stres związany z egzaminem maturalnym, bo nawet najlepiej prowadzone zajęcia dodatkowe nie były w stanie zniwelować różnic powstałych w konsekwencji braku regularnej nauki w okresie gimnazjum.

Kolejną koncepcją wpływającą negatywnie na uzyskiwanie przez uczniów umiejętności i utrudniającą pogłębianie wiedzy teoretycznej było założenie, że kolejny etap edukacyjny nie może zawierać treści i umiejętności realizowanych na poprzednim etapie edukacyjnym. Obecna podstawa programowa uwzględnia konieczność utrwalania wiedzy. Okres nauki w liceum trwał dotychczas zbyt krótko, aby umożliwić uzupełnienie ewentualnych braków w wiedzy z zakresu szkoły podstawowej i gimnazjum, a ponadto utrwalić

wiadomości zdobyte na etapie licealnym. Nauka w czteroletnim liceum wyrówna szanse wszystkich uczniów.

Język mniejszości jest elementem kształtującym poczucie tożsamości narodowej lub etnicznej, dlatego bardzo ważną zmianą wydaje się wprowadzenie do podstawy programowej wychowania przedszkolnego punktu 6, który określa, co w zakresie języka mniejszości narodowej i etnicznej powinno wiedzieć, umieć i rozumieć dziecko w okresie przedszkolnym. Ta zmiana ma na celu wsparcie całościowego rozwoju dziecka przez zaakceptowanie jego odmienności językowej i kulturowej.

Nauka języka mniejszości narodowej lub etnicznej jest procesem, w ramach którego odbywa się nie tylko kształcenie językowe, literackie, kulturowe, lecz przede wszystkim kształtowanie tożsamości i świadomości narodowej lub etnicznej ucznia. Właśnie dlatego, wyznaczając cele ogólne kształcenia na I etapie edukacyjnym, należy zwrócić szczególną uwagę na zmianę, która się dokonała.

W podstawie programowej z 2012 roku dla etapu edukacji wczesnoszkolnej ustalono trzy cele kształcenia. Uczeń kończący klasę III:

- 1) odbiera wypowiedzi;
- 2) tworzy wypowiedzi;
- 3) analizuje i interpretuje teksty kultury.

W nowej podstawie programowej dla tego etapu edukacyjnego wyznaczono również trzy cele kształcenia, ale sformułowane w zupełnie inny sposób:

- 1) świadomość własnego dziedzictwa narodowego lub etnicznego;
- 2) kształcenie językowe;
- 3) kształcenie literackie i kulturowe.

W obecnej podstawie programowej te trzy wymagania ogólne są bardziej konkretne.

Nowym celem kształcenia, który wcześniej nie pojawiał się na tym etapie edukacyjnym, jest świadomość własnego dziedzictwa narodowego lub etnicznego. W podstawie programowej z 2012 roku tego celu ogólnego oraz celów szczegółowych zawartych w tym punkcie nie było, dlatego nauczanie języka mniejszości narodowej lub etnicznej bardziej przypominało nauczanie języka obcego niż języka narodowego lub etnicznego. Wprowadzenie tego celu stanowi istotne *novum* w zreformowanej podstawie.

W celu ogólnym „Świadomość własnego dziedzictwa narodowego lub etnicznego” wyróżniono cele szczegółowe. Uczeń:

- a) dostrzega i rozumie wartość swego języka ojczystego, ma świadomość swojej tożsamości narodowej lub etnicznej;
- b) poznaje elementy przyrody, kultury materialnej i duchowej mniejszości narodowej lub etnicznej, do której należy;
- c) poznaje elementy historii mniejszości narodowej lub etnicznej, do której należy.

Treści nauczania w obecnej podstawie programowej są konkretne, przemyślane, dopasowane do zainteresowań i wieku uczniów.

Na II etapie edukacyjnym cel ogólny: „Świadomość własnego dziedzictwa narodowego lub etnicznego” brzmi w obu podstawach programowych identycznie, ale w obecnej podstawie programowej zawiera on więcej wymagań ogólnych – są to:

1. Znajomość podstawowych utworów literackich i innych tekstów kultury ważnych dla poczucia tożsamości narodowej lub etnicznej;
2. Znajomość podstawowych faktów z historii narodowej lub etnicznej;
3. Znajomość elementów kultury narodowej lub etnicznej (np. symbole, legendy, baśnie);
4. Znajomość podstawowych faktów z życia społeczności lokalnej.

Ponadto podstawa programowa z 2012 roku zawierała cztery cele kształcenia:

- Świadomość własnego dziedzictwa narodowego lub etnicznego;
- Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji;
- Tworzenie wypowiedzi;
- Analiza i interpretacja tekstów kultury.

W nowej podstawie programowej zachowane zostały dwa cele: „Świadomość własnego dziedzictwa narodowego lub etnicznego” i „Tworzenie wypowiedzi”, natomiast dwa pozostałe zostały zmienione na: „Kształcenie literackie i kulturowe” oraz „Kształcenie językowe”. Wyeksponowano potrzebę kształtowania właściwych nawyków i umiejętności językowych.

Nowa podstawa programowa dla II etapu edukacyjnego została wzbogacona o następujące treści nauczania, uczeń:

- rozumie, czym jest adaptacja dzieła (np. filmowa, sceniczna, radiowa);
- wskazuje różnice między tekstem literackim a jego adaptacją;
- zna typy skrótów i skrótowców;
- interpretuje dzieła sztuki (obraz, grafika, rzeźba, fotografia);
- określa wartości estetyczne poznawanych tekstów kultury.

Rozszerzono rozumienie pojęć „retoryka” i „stylistyka”, a następnie przedstawiono, jak wiedza z tych zakresów powinna przekładać się na konkretne umiejętności ucznia. Główne cele kształcenia w obu podstawach są podobne, ale w nowej podstawie uległy uszczegółowieniu. Wymagania szczegółowe w obecnie obowiązującej i nowej podstawie pod względem zakresu sprawdzanych umiejętności związanych z posługiwaniem się językiem jako narzędziem komunikacji, analizą i interpretacją tekstów kultury i szeroko rozumianym tworzeniem wypowiedzi nie różnią się zasadniczo, jednakże w nowej podstawie zostały wyodrębnione, uporządkowane i przypisane do konkretnych obszarów.

Nowa podstawa programowa jest bardziej przejrzysta i skonkretyzowana. Treści nauczania uwzględniają również wykorzystanie współczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych, co można zauważyć – na przykładzie treści nauczania w obrębie wymagań szczegółowych dla klas IV–VI: w punkcie I.4) „rozpoznaje najważniejsze tematy i motywy charakterystyczne dla literatury narodowej, wyszukuje na ten temat informacje w Internecie”, a w punkcie III.6) „korzysta z informacji zawartych w encyklopediach i słownikach, również w sieci internetowej”.

Wnioski i rekomendacje dla nauczycieli

Celem realizacji podstawy programowej jest kształcenie szeregu umiejętności przedmiotowych związanych ze znajomością języka, kultury i tradycji poszczególnych mniejszości narodowych, ale także umiejętności ponadprzedmiotowych wpływających na pomyślne funkcjonowanie człowieka w świecie.

Realizacja podstawy programowej dla klas I–III i IV–VIII umożliwia kształtowanie poczucia własnej tożsamości narodowej lub etnicznej, poznawanie kultury, rozwijanie umiejętności komunikacyjnych, doskonalenie myślenia konkretnego i abstrakcyjnego, dostrzeganie oraz rozumienie wartości uniwersalnych – między innymi: prawdy, dobra i piękna.

Nabywane umiejętności umożliwiają sprawne posługiwanie się językiem mniejszości narodowej lub etnicznej w różnych sytuacjach komunikacyjnych z zachowaniem norm kultury, etyki i etykiety językowej. Zapewniają również świadome uczestnictwo w kulturze oraz w życiu społecznym czyli rozwój potencjału intelektualnego uczniów.

**Dobra
Szkoła**

www.reformaedukacji.men.gov.pl

www.ore.edu.pl